

hayat ve
kültür

Dil - Tarih

Sami N. Özerdim

DİL :

26 Eylül 1967, Türk Dil Bayramı'nın kutlanacağı gündür. Türk Dil Kurumu, bundan otuz beş yıl önce, 12 Temmuz 1932 de kurulmuş, ilk kurultayı 26 Eylül 1932 günü toplanmıştı. İşte Dil Bayramı bugünden doğdu. Osmanlıca'yı Türkçeye üstün tutanlar için bugün bir «dil yası» günüdür; «eskinin, daha doğrusu «bizim olmayan öğelerden» kurulu bir dilin yitmesidir. Bu, bir anlayış sorundur. Çünkü, dil bilinci olan kişi için bugün gerçek bir bayramdır.

Bertan Onaran'ın «Don Quijote» çevirisini okuyan arkadaşım çevirinin dilini öve öve bitirememişti geçenlerde... Şimdi ben de Nurettin Özyürek'in O. Henry'den çevirdiği öyküleri okurken aynı sevgiyi duyuyorum içimde... Birbirini izleyen yenilenen kuşaklar, Türk dilini güçlendiriyor, güzelleştiriyorlar. Bugünkü Türkçe, 1932 deki zorlama Türkçeden ne denli değişik! Ne var ki, bugün ne o zorlamalı başlangıçtan geldik. Geçenlerde, bir tanıdık için iki sayfalık yarı-resmî sayılacak bir çeviri yaptım. Çeviriyi isteyenim, ya da bunu vereceği kimselerin anlayışını bilmediğim için özenmedim. Birkaç gün sonra o tanıdık, çevirinin birkaç kopya daha çoğaltılmasını istedi. Çoğaltırken, hence «eskimiş» sözcükleri — elimin gidişyle — daha Türkçeleştirmişim. Yirmi beş yıl önceki yapıtları okurken tedirgin oluyorum; hele bugün yirmi beş yıl önceki dilde yazmaya direnenlerin yazdıklarını tatış buluyorum. Artık genç bir adam değilim. 1932 de on dört yaşındaydım. O gün den bu yana dil özleşmesini izledim. Her gün ya zılamda biraz daha öz bir dil kullanmaya çalıştım. Bugün, bu yüzden ilerideyim. Benden daha az yaşlı olanlar içinde tenbellik edenle ya da, inatla eskiye bağlılık güdenler dij seçgisine varamamışla., bize sövüp sayıyorlar. Geçenlerde, ustamız Ömer Asım Aksoy'un, Türk Dil Kurumu'na bastırılan «Özleşen Dilimiz» adlı kitapçığını duyurmuşum. Bu kitapçığı Kurumdan istemelerini okuyucularıma salık veririm. Örneklerle ve kısa bir hesap çizelgesiyle, otuz beş yılın kazancımı onda özetlenmiş bulacaklardır.

TARİH :

Türk Tarih Kurumu'nun yeni yayınlarından söz edeceğim :

★ NAMIK KEMAL'İN MEKTUPLARI. 1. Cilt. Hazırlayan: Fevziye Abdullah Tansel. Bu ciltte: İstanbul, Avrupa ve Magosa mektupları toplanmıştır. Kitapta (213) mektup; bir portre, iki mektup kılışesi yer almıştır. Ulug İğdemir ve Fuad Köprülü'nün sunuş yazılarından sonra F.A. Tansel'in Önsöz'ü geliyor: Namık Kemal'in mektuplarını neşretme teşebbüsü ve bugüne kadar basılmış olanlar; N. Kemal'in yok edilen mektupları; Türk Tarih Kurumu'nun satınaldığı mektuplar ve bu eserimin nasıl meydana geldiği; İstanbul, Avrupa, Mago sa mektupları; Mektupların ehemmiyeti. Kitabın sonuna genel dizin eklenmiştir. (XLVIII + 519 S.), (60) lira.

★ MİDHAT PAŞA VE YILDIZ MAHKEMESİ.

Yazan: Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı. İçindekiler: Sultan Abdülaziz devrine kısa bir bakış; Abdülaziz'in son günlerinde İstanbul'un durumu; Abdülaziz'in hal'inin hazırlanması; Abdülaziz'in hal'i için faaliyete geçilmesi; Hal'inden intiharına kadar Abdülaziz'e ait vekayi; Abdülaziz'in vefatı; Abdülaziz intihar etmemiş olsa sağ bırakılır mıydı? V. Murat'ın cinnet ve hal'i; Abdülhamid'in saltanatının ilk beş senesi; İntiharın şüpheli safhaya sokulması; Abdülhamid'in Midhat Paşa aleyhtarlarını bulup kullanması; Abdülhamid'in Murad ile validesi aleyhlerindeki faaliyeti; Abdülhamid'in, Abdülaziz'in hal'ine iştirak edenleri araştırması; Abdülaziz'in katledildiği hakkında tahkikat açılması; Sanıkların istintakından bazı notlar; Abdülaziz'in vefatı dolayısıyla malumatlarına müracaat edilmiş olanlar; Abdülhamid'in dava açması üzeri ne yapılan tevkifler; Abdülaziz'in ölümünde medhalleri olmakla maznun bulunanlar; Yıldız mahkemesi; İdam kararlarının müebbet hapse tahvil edilmesi; Yıldız mahkemesi reis ve azalarını kısa tercemeihalleri; Bibliyografya (eser ve belgeler); Dizin. (XVII + 381 S. + 58 S. belge. 11 resim. 50 lira).

★ BELLETEN'in 121 sayısı ile (Ocak 1967) 122. sayısı (Nisan 1967) de yayınlanmıştır. İnceleme yazıları, bibliyografya, nekroloji bölümlerini kapsayan her iki sayının da fiyatı (30) liradır. 121. sayıdan bir yazı: Prof. M. Tayyib Gökbilgin; Tanzimat hareketinin Osmanlı müesseselerine ve teşkilâtına etkileri. 122. sayıdan bir yazı: Doç. Dr. Bahriye Üçok: İslâm devletlerinde bazı nâibeler.

SUN'UN RAPORU :

Devlet konservatövarı eski öğretmenlerinden (çünkü, asker dönüşü onu da yerinden etmişler) Muammer Sun, TRT. nin başlattığı Türk müziği öğretimi dolayısıyla, geleneksel Türk sanat müziği ile Türkiye'nin yerel müziklerinin öğretimi konusunda bir rapor hazırlamıştır. Önce teksir edilen bu değerli inceleme, Dr. Gültekin Oransay'ın çıkardığı KÜG dergisinin yeni çıkan 6. sayısında «Türk Müziği Öğretimi Konusunda Rapor» başlığı ile — bütün dergiyi kapsayarak — yayımlandı. (Derginin adresi: P.K., 128 — Bakanlıklar, Ankara).

ANSİKLOPEDİK SÖZLÜK .

Milliyet Yayınları arasında çıkan; ANSİKLOPEDİK SÖZLÜK'ün 9. fasikülü ile ikinci cildi başlamıştır. Bu fasikül (F) harfinin sonlarına varmıştır. (5 lira).